

БӨЛІМ: ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЕКТ

Педагогикалық практикадағы рутиналық тапсырмаларды шешудегі жасанды интеллекттің (ЖИ) Рөлі мен мүмкіндіктері.

ЖАРИЯЛАНДЫ 30.11.2025	ТІРЕК СӨЗДЕР білім беру технологиялары, дифференциация, Жасанды интеллект, педагогикалық практика, промт-инжиниринг, рутиналық тапсырмалар, Уақытты үнемдеу, этикалық шектеулер	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/184945/
---------------------------------	---	---

Сарымбетова Гүлсім Асқарқызы

№16 Ертегі бөбекжайы

Тәрбиеші

Аннотация

Бұл мақала педагогтардың күнделікті практикасындағы рутиналық және қайталанатын тапсырмаларды орындауға жасанды интеллект (ЖИ) технологияларын енгізудің тиімділігін талдауға арналған. Зерттеудің негізгі мақсаты – ЖИ құралдары (генеративті модельдер, автоматтандырылған бағалау жүйелері) арқылы мұғалімдердің уақыт шығынын азайтуға және оқу процесінің сапасын арттыруға болатындығын көрсету. Мақалада ЖИ қолданудың негізгі артықшылықтары (уақытты үнемдеу, жекелендіру) мен ықтимал шектеулері (ақпараттың дәлсіздігі, этикалық мәселелер) жан-жақты қарастырылады. Қорытындылай келе, ЖИ-дың мұғалімнің орнын басушы емес, оның кәсіби құзыреттілігін арттырушы көмекші құрал ретіндегі рөлі айқындалады.

Түйін сөздер

Жасанды интеллект, педагогикалық практика, рутиналық тапсырмалар, білім беру технологиялары, уақытты үнемдеу, дифференциация, промт-инжиниринг, этикалық шектеулер.

КІРІСПЕ

Қазіргі білім беру жүйесіндегі цифрландыру тренді Жасанды Интеллект (ЖИ) технологияларын оқу процесіне белсенді енгізуді талап етеді. Педагогтарға

оқушылардың дамуына, жеке қажеттіліктеріне назар аудару үшін әкімшілік және рутиналық міндеттерден барынша бос болу қажет. Рутиналық тапсырмалар, мысалы, тест сұрақтарын құрастыру, үй жұмыстарын тексеру, жоспарлау және есеп беру, мұғалімнің жұмыс уақытының елеулі бөлігін алады. Зерттеулерге сәйкес, мұғалімдердің жұмыс уақытының 30%-ға жуығы тікелей оқушымен жұмыс істеуге емес, әкімшілік жұмыстарға кетеді.

ЖИ негізіндегі құралдар, соның ішінде соңғы генеративті модельдер (ChatGPT, Gemini), бұл мәселені шешуге мүмкіндік береді. Бұл мақаланың өзектілігі – ЖИ-дың осы қайталанатын міндеттерді орындаудағы нақты рөлі мен тиімділігін ғылыми-тәжірибелік тұрғыдан негіздеу.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

1. Педагогикалық рутинаның негізгі түрлері және оларды автоматтандыру

Педагогикалық практикадағы ЖИ көмегімен шешілетін рутиналық тапсырмаларды үш негізгі бағытқа бөлуге болады:

А. Дайындық және жоспарлау:

Күнтізбелік-тақырыптық жоспарлау (КӨЖ): ЖИ-ға оқу бағдарламасының стандарттарын енгізу арқылы ол белгілі бір кезеңге арналған сабақ тақырыптарының, мақсаттары мен ресурстарының

алғашқы нұсқасын тез құрастыра алады. Бұл процесте мұғалім тек түзетулер мен бейімдеулер енгізеді.

Дифференциалды тапсырмаларды құрастыру: ЖИ-ға арнайы промт-инжиниринг арқылы (мысалы, «А, В, С деңгейлі 5 тапсырманы, жауаптарымен және бағалау критерийлерімен генерацияла») әр түрлі оқушы қажеттіліктерін қанағаттандыратын материалдарды жылдам алуға болады.

Б. Бағалау және кері байланыс:

Автоматтандырылған тексеру: Көп таңдаулы сұрақтарды немесе қысқа жауапты тапсырмаларды тексеруді автоматтандыру мұғалімнің уақытын айтарлықтай үнемдейді. ЖИ тіпті эсселер мен шығармалардың құрылымына, грамматикалық және орфографиялық қателеріне алғашқы кері байланыс бере алады.

Даму есептерін дайындау: Балабақша немесе бастауыш сыныптардағы балалардың даму карталарына арналған сипаттамалық мәтіндердің жобаларын ЖИ-ға негізгі бақылау деректерін енгізу арқылы алуға болады.

В. Әкімшілік және коммуникация:

Ата-аналарға арналған ақпарат: Ата-аналарға жіберілетін апталық есептердің, іс-шараларға шақыру хаттарының немесе оқушының үлгерімі туралы стандартты хабарламалардың жобасын ЖИ жылдам құрастырады. Бұл ретте ресми, әдепті тіл сақталады.

2. ЖИ қолданудың негізгі артықшылықтары

ЖИ-ды педагогикалық рутинада қолданудың негізгі артықшылықтарын келесідей топтастыруға болады:

Уақытты үнемдеу және кәсіби фокусты өзгерту: ЖИ мұғалімдерді құжат толтыру мен стандартты тексеруден босатады, нәтижесінде олардың уақыты тікелей педагогикалық міндеттерге – оқушыларды жеке оқытуға, қиын оқушылармен жұмысқа, шығармашылық сабақтарды дайындауға жұмсалады.

Оқытуды жекелендіру (Дифференциация): ЖИ әр оқушының оқу стиліне, үлгеріміне және білім деңгейіне сәйкес келетін әртүрлі тапсырмаларды, мысалдарды және түсініктемелерді жылдам құрастыруға мүмкіндік береді.

Сапа мен Біркелкілікті арттыру: ЖИ құралдары құрастырған тапсырмалар немесе бағалау критерийлері (мысалы, промт-инжиниринг арқылы жасалған кестелер) адам факторының әсерін азайтып, бағалаудың және оқу материалдарының объективтілігін арттырады.

3. Ықтимал шектеулер, тәуекелдер және этикалық мәселелер

ЖИ-дың артықшылықтарымен қатар, оны білім беруде қолданудың бірқатар шектеулері мен тәуекелдері бар:

Ақпараттың дұрыстығы (Галлюцинация): ЖИ, әсіресе фактілік деректерді немесе күрделі ғылыми мәліметтерді өңдеуде қателер жіберуі (жалған ақпарат беруі) мүмкін. Сондықтан мұғалімнің ЖИ ұсынған кез келген материалды міндетті түрде сыни тұрғыдан тексеруі қажет.

Педагогикалық Интуицияның жоғалуы: ЖИ-ға толық тәуелділік мұғалімнің өзіндік әдістемелік ойлауы мен шығармашылық қабілеттерін төмендетуі мүмкін. Тәрбие немесе оқыту мәселелерін шешуде адамдық эмпатия мен интуиция әрқашан басымдыққа ие болуы керек.

Академиялық Адалдық және Құпиялылық: Оқушылардың үй тапсырмаларын ЖИ арқылы орындауы плагиат мәселесін күрделендіреді. Сонымен қатар, балалардың жеке деректерін ЖИ жүйелеріне енгізуде құпиялылық пен GDPR/ҚР заңдарына сәйкес қорғау талаптарын сақтау қажет.

ҚОРЫТЫНДЫ

Жасанды Интеллект – бұл педагогикалық практикадағы рутиналық тапсырмаларды жеңілдетудің тиімді және болашағы зор құралы. Ол мұғалімдердің жұмыс уақытын босатып, оларға оқу процесінің сапалық аспектілеріне, оқушылармен жеке қарым-қатынасқа және шығармашылыққа көбірек көңіл бөлуге мүмкіндік береді.

Алайда, ЖИ-дың тиімді қолданылуы тек мұғалімнің оны құрал ретінде қабылдауына, оның нәтижелерін әрдайым сыни тұрғыдан бағалап, білім беру контекстіне сәйкес бейімдеуіне байланысты. ЖИ-ды енгізу тек технологиялық өзгеріс емес, сонымен қатар педагогтың кәсіби рөлі мен құзыреттілігін қайта қарауды талап ететін әдістемелік және этикалық міндет. Білім беру мекемелерінде ЖИ-мен жұмыс істеу бойынша сауаттылықты

арттыру және қатаң этикалық нұсқаулықтарды әзірлеу – бүгінгі күннің негізгі талаптарының бірі.

Пайдаланылған әдебиеттер.

1. ЮНЕСКО. Технологии искусственного интеллекта в образовании: Руководство для лиц, ответственных за формирование политики. (орыс тілінде). Қолжетімді сілтеме: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000382446>
2. ЮНЕСКО. Руководство по использованию генеративного искусственного интеллекта в образовании и научных исследованиях (2023). (орыс тілінде). Қолжетімді сілтеме: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000389639>
3. ЮНЕСКО. ChatGPT и искусственный интеллект в высшем образовании: краткое руководство (2023). (орыс тілінде). Қолжетімді сілтеме: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385146_rus
4. ЮНЕСКО. Искусственный интеллект в образовании (бейбітшілік, құқық және адам құқығы бағдары). (орыс тілінде). Қолжетімді сілтеме: <https://www.unesco.org/ru/digital-education/artificial-intelligence>
5. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі. Қазақстан жасанды интеллектіні білім беру жүйесіне енгізу тұжырымдамасын бекітті (ресми хабарлама). (қазақ тілінде). Қолжетімді сілтеме: <https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/press/news/details/1070018>
6. Bilimdinews.kz. Білім беру саласындағы жасанды интеллект (талдамалық мақала). (қазақ тілінде). Қолжетімді сілтеме: <https://bilimdinews.kz/?p=278851>
7. Egemen.kz. Жасанды интеллект білім сапасын жақсартады (пікірталас, іс-шара жайлы). (қазақ тілінде). Қолжетімді сілтеме: <https://egemen.kz/article/370794-zhasandy-intellekt-bilim-sapasyn-dgaqsartady>
8. BilimLand. Жасанды интеллектті білім беру жүйесіне енгізу деңгейін бағалайтын ұлттық құрал дайындалуда (жаңалық). (қазақ тілінде). Қолжетімді сілтеме: <https://bilimland.kz/kk/news-articles/news/zasandy-intellekti-bilim-beru-zuiesine-engi-zu-dengeiin-bagalaityn-ulttyq-qural-daiyndaluda-oqu-agartu-ministri-zuldyz-suleimenova>
9. А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті және серіктестер. Әдістемелік ұсынымдар: оқу процесінде жасанды интеллектті қолдану (2024). (қазақ тілінде). Қолжетімді сілтеме: <https://uba.edu.kz/storage/app/media/ISKUST%20INTELLEKT%20%20KAZ%2026.06.24.pdf>

10. Букина Т.В. және т.б. Искусственный интеллект в образовании: современное состояние и перспективы развития . CyberLeninka (ғылыми шолу). (орыс тілінде). Қолжетімді сілтеме: <https://cyberleninka.ru/article/n/iskusstvennyu-intellekt-v-obrazovanii-sovremennoe-sostoyanie-i-perspektivy-razvitiya>
11. Journal of Legal and Economic Studies Искусственный интеллект: воздействие на систему образования (талдау). (орыс тілінде). Қолжетімді сілтеме: <https://www.acjournal.ru/jour/article/viewFile/2829/2068>
12. Пшихачева А. Концепция искусственного интеллекта в высшем образовании . SSRN (2023). (орыс тілінде). Қолжетімді сілтеме: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4638702
13. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Педагогика ғылымдарының хабаршысы. XXI ғасырдың жасанды интеллектісі білім беру жүйесінде (ғылыми мақала). (қазақ тілінде). Қолжетімді сілтеме: <https://bulletin-pedagogic-sc.kaznu.kz/index.php/1-ped/article/download/2170/826/7807>

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.